

Vedlegg: 67/2013

Oslo grønn hovedstad

Handlingsplan for miljø og klima 2013 - 2016

Høringsutkast 22.mars 2013

Innhold

Innledning.....	3
Visjoner, mål og hovedutfordringer	4
Mål.....	4
Hovedutfordringer.....	4
Befolkningsvekst.....	4
Klimagassutslipp og klimatilpasning.....	5
Internasjonalt samarbeid	6
Handlingsplan - prioriterte tiltak 2013 – 2016	7
Klima	7
Luftkvalitet.....	9
Støy.....	10
Mobilitet	11
Energi.....	13
Byutvikling	15
Blågrønnstruktur og biologisk mangfold	17
Vassdrag, vann og avløp.....	18
Avfall.....	19
Grønn innovasjon og grønne arbeidsplasser.....	20
Anskaffelser	21
Miljøledelse	22
Informasjon	24
Prosesser	24
Organisering og oppfølging	25
Vedtakene for Oslos miljø- og klimaarbeid	26

Innledning

Oslo kommune har jobbet langsiktig og målrettet med å bedre miljøet. Byens stilling som internasjonal miljøby er befestet i mange sammenhenger, senest gjennom Oslos finaleplass i konkurransen Europas grønne hovedstad i 2010/11 og opptak som medlemsby i klimanettverket C40 (Cities Climate Leadership Group) i år. Skal Oslo forsterke sin stilling som ledende miljøby, må det skje i samspill med byens innbyggere, næringsliv, staten og andre. Dette krever at kommunen må utnytte potensialet som ligger i god kommunikasjon med lokale og nasjonale samarbeidspartnere og i internasjonalt samarbeid. I 2013 søker Oslo igjen om å bli Europeisk grønn hovedstad og om å bli Innovator City i C40-nettverket.

Tydelige overordnede mål legger til rette for et effektivt og vellykket miljø- og klimaarbeid. Kommunen skal aktivt iverksette vedtatte strategier og planer, og integrere disse i kommuneplan og andre styringsdokumenter. Handlingsplan for miljø og klima 2012 – 2015 skal sikre at prioriterte tiltak blir gjennomført for å nå hovedmålene for kommunens miljøpolitikk. Handlingsplanen bygger på gjeldende vedtak på miljø- og klimaområdet, og er i tråd med byrådsrklæringen som danner det politiske grunnlaget for byrådet.

Byøkologisk program 2011 - 2026 (sak 52/2011) er kommunens overordnede miljøpolitiske dokument. Her fremgår mål og delmål, innsatsområder, strategier og tiltak, samt indikatorer for å kunne måle miljøutviklingen og effekten av gjennomførte tiltak. Handlingsplanen for miljø og klima prioriterer tiltak innenfor tolv satsingsområder som gjenspeiler hovedmålene i Byøkologisk program.

De enkelte byrådsavdelingene skal følge opp sine underliggende virksomheter som får ansvar for å gjennomføre tiltak i handlingsplanen. Det forutsettes at avdelingene behandler budsjettinnspill som omhandler miljø- og klimatiltak på lik linje med andre prosjekter. Det legges til grunn at nødvendig koordinering mellom sektorene oppnås ved å etablere en styringsgruppe på tvers av byrådsavdelingene.

Handlingsplanen skal integreres i budsjett og de til enhver tid gjeldende rapporteringsrutiner. Målsettingen er å oppnå en sammenheng mellom tiltak og virkemidler. For å kunne oppnå denne målsettingen skal handlingsplanen følge budsjettthjulet. Handlingsplanen skal revideres hvert år i forbindelse med framlegging av budsjettet.

Visjoner, mål og hovedutfordringer

Kommuneplanens visjon for Oslo sier blant annet: *Oslo skal være blant de mest innovative byene i Europa og gi rom for kreativitet og verdiskaping. Oslo skal ha en byutvikling med gode steds- og miljøkvaliteter og et miljøeffektivt transportsystem. Oslo skal være en av verdens mest miljøvennlige byer. Fjorden og marka gir Oslo et blågrøntpreg som skal bevares og styrkes.*

Byøkologisk program 2011-2026 har følgende visjon og hovedmål for miljøarbeidet: *Oslo skal være et bærekraftig bysamfunn der alle har rett til ren luft, rent vann og tilgang på gode friområder.*

Mål

Oslo kommune skal arbeide for å realisere sine visjoner om en miljøvennlig og bærekraftig byutvikling og drift ved å prioritere innsatsen i følgende innsatsområder:

1. Oslo skal redusere støy, luftforurensing og klimagassutslipp
2. Oslo skal ha et miljøeffektivt transportsystem
3. Oslo skal ha en bærekraftig byutvikling med miljøvennlige bygningsmiljøer og byrom
4. Oslo skal ha kretsløpsbasert avfallshåndtering
5. Oslo skal bevare og styrke sin blågrønne struktur
6. Oslo skal ha en miljøeffektiv kommuneforvaltning
7. Oslo skal samarbeide med innbyggerne, næringslivet og staten for et bedre oslomiljø
8. Oslo skal bidra til og samarbeide for et bedre miljø regionalt, nasjonalt og globalt

Hovedutfordringer

Befolkningsvekst

Oslo er blant storbyene i Norden med størst befolkningsvekst. Fram mot 2030 forventes byen å vokse med cirka 180 000 innbyggere (i underkant av 2 % per år) - en tilvekst på 30 % i forhold til 2011 - nivå. Den sterke veksten gir både muligheter og utfordringer med hensyn til å sikre et bærekraftig bysamfunn. Oslo vil ha fokus på å ta i bruk innovative løsninger på utfordringene vi står over for.

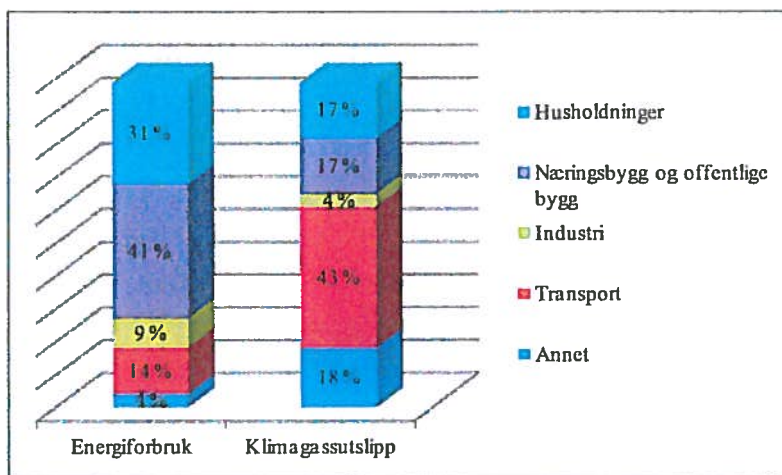
En av de store utfordringene er å sikre nok utbyggingsareal for skoler og annen sosial infrastruktur, boliger og samferdselsprosjekter, og samtidig sikre grøntstruktur av høy kvalitet i offentlige byrom. Befolkningsøkningen medfører økt bruk og slitasje på parker, friområder, øyer og markaområdene. På den andre siden gir befolkningsvekst større muligheter for blanding av funksjoner for en bærekraftig utvikling, både for offentlige og private tjenester i nærmiljøet. Økt utbygging leder til økt energibruk i bygninger og infrastruktur som bidrar til økte klimagassutslipp. Sentrale utfordringer blir å sikre energieffektiv utbygging, samt å gjøre energiforsyningen fossilfri.

Befolkningsøkningen i hele østlandsregionen medfører økt transport og transporttetterpørsel. I Oslos kollektivtransportnett er det lite ekstra kapasitet i rushtiden. Det er et betydelig vedlikeholdsetterslep på infrastruktur for t-bane og trikk, og det er fortsatt knyttet store utfordringer til å ferdigstille byens sykkelveinett. Transport er den største kilden til klimagassutslipp i Oslo og medfører også støy og luftforurensning. Å legge til rette for at sykkel- og gangtrafikk kan øke sin andel av det totale trafikkarbeidet er viktig både i et klima-, miljø- og folkehelseperspektiv.

Befolkningsøkningen medfører også økt forbruk og økt avfallsproduksjon. Det er viktig å tilstrebe en avfallsbehandling som reduserer ressursbruk, forkorter avfallstransport og reduserer konsekvensene for miljø og klima. En fremtidsrettet og moderne avfallshåndtering forutsetter at det settes av arealer til infrastruktur.

Klimagassutslipp og klimatilpasning

Mellom 1991 og 2009 økte de samlede klimagassutslippene i Oslo med totalt 13 prosent til 1,32 mill. tonn CO₂-ekvivalenter i 2009.¹ Halvparten av klimagassutslippene i 2009 kom fra transportsektoren. Bruk av fossil energi til oppvarming gir også betydelige utslipp; stasjonær forbrenning stod for 38 prosent av utslippene. Samtidig som de totale utslippene har økt, har utslipp per person i samme periode gått ned med 9 prosent til 2,3 tonn CO₂-ekvivalenter i 2009. Økt befolkning genererer økt transport og energibruk. Mesteparten av den økte energibruken er elektrisitet som ikke gir direkte utslag i klimaregnskapet.

Energibruk og klimagassutslipp i Oslo fordelt på kilder. Tall fra 2009.

Kilder: SSB (2009), Hafslund (2009).

¹ Karbondioksid (CO₂) er den av klimagassene som står for det største bidraget til klimaendringene. Uten nye tiltak er det også CO₂-utslippene som forventes å øke mest framover. I tillegg til CO₂ er utslipp av metan, lystgass og fluorgasser de viktigste bidragene til de menneskeskapte klimaendringene. For å kunne sammenligne de ulike klimagassenes evne til å varme opp atmosfæren, kan de regnes om til CO₂-verdier. Mengdene kalles for CO₂-ekvivalenter. Alle utslipp kan da sammenlignes direkte ettersom de får samme enhet.

Fra 2009 gir ikke SSB lenger ut oppdatert klimastatistikk for Oslo da tallgrunnlaget etter deres mening ikke er av tilfredsstillende kvalitet for å presentere kommunevise tall. Oslo vil derfor videreutvikle sitt eget klimaregnskap for å danne et godt grunnlag for å identifisere effektive tiltak for reduksjon av klimagassutslipp.

I tillegg til å redusere klimagassutslippene må Oslo samtidig planlegge for konsekvenser av de globale klimaendringene. Systematisk risikovurdering er viktig for å håndtere usikkerhet i beslutninger om investering og planlegging, noe som også krever mer detaljert kunnskap om klimautviklingen. En sentral utfordring er å sikre at byen er godt rustet til å håndtere økte nedbørmengder og flomvann. Ekstrem nedbør kan gi stor skade på bygninger og infrastruktur, samt medføre redusert vannkvalitet i fjord og vassdrag. Videre er det behov for kartlegging og risikovurdering knyttet til økt nedbør og fare for flom og skred. Planlegging av infrastruktur og byutvikling langs fjorden må ta hensyn til fremtidig havnivåstigning og stormflo.

Økende fortetting og forsegling av overflater forsterker behovet for grønne områder, som er viktig for avrenning av regnvann. Oslo kommune ønsker i større grad å benytte lokale løsninger for overvannshåndtering, og bruke overvann som en ressurs i bylandskapet. Dette vil bidra til å redusere presset på avløpssystemet og samtidig skape en grønnere by.

Oslo-regionens sterke befolkningsvekst og de globale klimaendringene medfører store utfordringer. I tillegg står Oslo overfor miljøutfordringer som er resultater av "tidligere tiders synder", slik som forurenset grunn, gamle deponier, lukking av bekker, forsegling av overflater og nedbygging av biologisk viktige områder.

Internasjonalt samarbeid

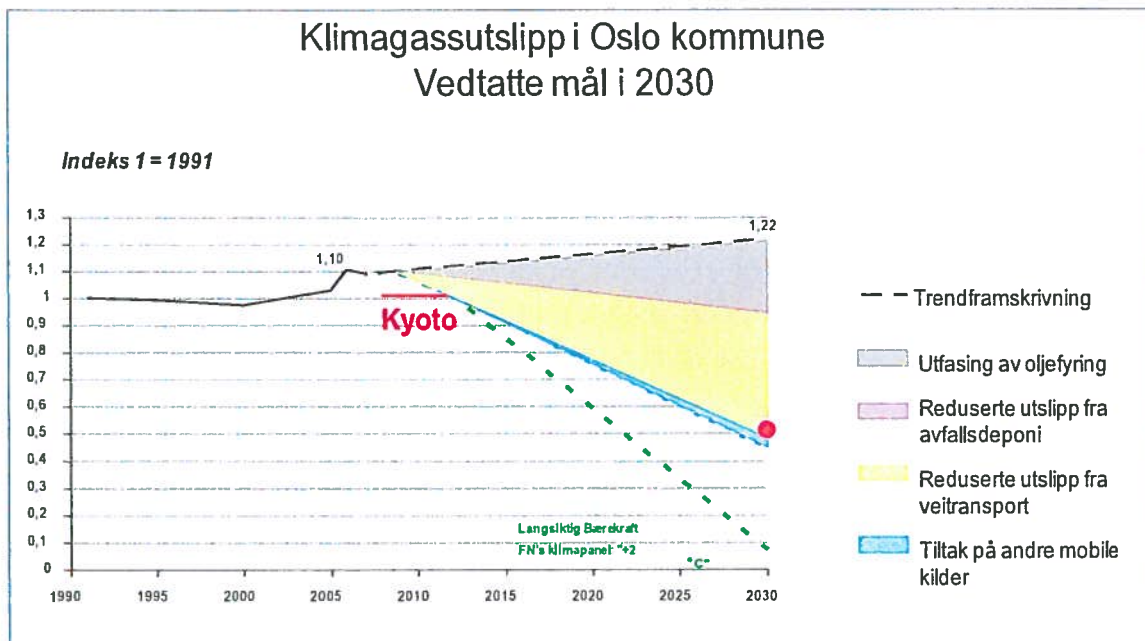
Oslo kommune er en aktiv deltager i internasjonale prosjekter og nettverk på miljøområdet, i tråd med kommunens strategi for internasjonalt arbeid (sak 62/10). Dette samarbeidet er viktig både for å lære, dele og påvirke internasjonale prosesser. Spesielt er Oslo aktiv i nettverket i Eurocities og deltar i miljø- og mobilitetsforum, samt arbeidsgruppene for avfall, grøntstruktur, støy, luftkvalitet og klima. Oslo ble i år med i klimanettverket C40 (Cities Climate Leadership Group) og er aktivt medlem i ICLEI.

I forhold til miljø og mobilitet er det stor internasjonal aktivitet. Gjennom EU – prosjektet COINCO North II jobber Oslo kommune sammen med svenske og danske partnere for å styrke jernbaneutbyggingen på strekningen Oslo – Gøteborg – København. Prosjektet ser også på mulighetene for hurtigtogsforbindelse på denne strekningen. Prosjektet CatchMR (Cooperative Approaches to Transport Challenges in Metropolitan Region) fokuserer på miljøvennlig mobilitet og økt kollektivtransport. Kommunen deltar også aktivt i EU-prosjektet EVUE - Electric Vehicles in Urban Europe som har til hensikt å fremme bruken av elektriske kjøretøy i byer.

Handlingsplan - prioriterte tiltak 2013 – 2016

Klima

Oslo kommune har som mål å redusere sine klimagassutslipp med 50 % innen 2030 i forhold til 1991-nivå. De viktigste tiltakene for å nå disse målene er knyttet til utfasing av oljefyring og reduksjon av utslipp fra veitransport. All bruk av fossile brensler til oppvarming skal utfases, etter 2020 skal det ikke være klimagassutslipp fra oppvarming av bygg. Oslo kommune skal bidra til at Hafslund når målet om å utfase fossilt brensel i fjernvarmenettet innen 2016.

For å nå utslippsmålene er det nødvendig å starte storskala innfasing av miljøeffektive og klimanøytrale kjøretøy, og å sikre tilgang til og distribusjon av klimanøytrale drivstoff i regionen. Samtidig er det viktig med kontinuerlig vekst i miljøvennlige reiser, og fra 2020 skal alle busser være klimanøytrale. Til dette vil det kreves sterkere virkemidler enn vi har i dag. Dette forutsetter økt handlingsrom for Oslo gjennom lokale forsøk og samarbeid med staten om bedre rammevilkår for tiltak som bidrar til å redusere klimagassutslippene.

Klima	Ansvar	Effekt			
		Klima	Luft	Støy	Energi
Stor effekt					
Middels effekt					
Mindre effekt					
Indirekte effekt og/eller informativ effekt (tilrettelegging for gjennomføring)					
Tiltak 2013					
Søke om å bli Innovator City i klimanettverket C40 (Cities Climate Leadership Group)	MOS				
Delta i den internasjonale klimakonkurransen Earth Hour City Challenge i regi av WWF	MOS				
Oljefyr skal fases ut i alle kommunale bygg (eide og leide). Ved reforhandling av eksisterende leieavtaler, eller ved inngåelse av nye, skal det stilles krav om bruk av fornybare energikilder til oppvarming der kommunen er leietaker.	KON/ BYU				
Ta initiativ overfor staten om forbedrede tilskuddsordninger for energisparing og utfasing av fossile brensler til oppvarming.	MOS				
Utvikle Klima og energi Oslo KF som et effektivt virkemiddel i kommunens arbeid med å redusere energiforbruket og øke andelen fornybar energi i Oslo.	MOS				
Oslo deltar i URBACT-prosjektet Sustainable food in urban communities. Det innebærer deltagelse i et europeisk nettverk for bærekraftig mat i by, opprettelsen av et lokalt nettverk og utarbeidelse av en handlingsplan for bærekraftig mat i Oslo.	MOS				
Tiltak 2014-2016					
Videreføre "Bli oljefri"- kampanjen.	MOS				
Stille krav og bidra til at Hafslund når målet om å fase ut fossilt brensel i fjernvarmenettet innen 2016.	MOS				
Stille krav til Ruter om at all bussvirksomhet skal være klimanøytral og at alle rutebussene som kjører i Oslo skal tilfredsstille minimum Euro 6 innen 2020.	MOS				
Utarbeide en utviklingsplan for etablering av et helhetlig distribusjonsnett for miljøvennlige drivstoff, slik som biogass, hydrogen og elektrisitet, i samarbeid med offentlige og private aktører.	MOS				
Stille krav om at all strøm som kommunen bruker skal være sertifisert som fornybar.	FIN				

2

2

BYR - Byrådsavdelingene

MOS - Byrådsavdeling for miljø og samferdsel

KON - Byrådsavdeling for kultur og næring

BYU - Byrådsavdeling for byutvikling

FIN - Byrådsavdeling for finans

Luftkvalitet

Forurensningsforskriften definerer en rekke krav til lokal luftkvalitet. Veitrafikk, og spesielt tunge kjøretøy og dieserbiler, er hovedkilden til luftforurensningen i Oslo. Det er to typer utslipp som krever tiltak; svevestøv (PM₁₀) og nitrogen dioksid (NO₂). Hovedutfordringen for Oslo er nitrogen dioksid, hvor grenseverdiene overskrides både for årsmiddel og timesverdier og det er ikke tegn til noen nedadgående trend. Oslos handlingspakke for bedre luftkvalitet (sak 39/2011) har blitt revidert med fokus på reduksjon av nitrogen dioksid.

Omtrent en tredjedel av befolkningen er følsomme for redusert lokal luftkvalitet. Eldre og personer med hjerte- og karsykdommer, diabetes, astma og andre lungesykdommer er særlig følsomme for den luftforurensningen som dominerer i Oslo. I tillegg er barn og unge sårbare ved redusert luftkvalitet. Beregninger gjort i tiltaksutredningen for luftkvalitet i Oslo og Bærum viser at selv med 10 prosent reduksjon i trafikkvolum vil ikke grenseverdiene for nitrogen dioksid overholdes. For å redusere forurensningen kreves trafikkreduserende tiltak og utvikling av renere teknologi. I denne sammenhengen vil et nært samarbeid med staten være avgjørende.

Luft	Ansv	Effekt			
		Klima	Luft	Støy	Energi
Stor effekt Middels effekt Mindre effekt Indirekte effekt og/eller informativ effekt (tilrettelegging for gjennomføring)	BYR				
Tiltak 2013					
Etablere 200 nye ladestasjoner i 2013 og 200 til i 2014.	MOS				
Fase inn bruk av landstrøm til skip som ligger i Oslo havn i samarbeid med rederiene.	MOS				
Følge opp initiativet overfor staten om tiltak for å fremme innfasing av kjøretøy som benytter lavutslippsteknologi og klimanøytrale drivstoffkilder.	MOS				
Tilrettelegge for miljøvennlig varetransport gjennom pilotprosjekter som tar hensyn til klima, luftkvalitet og støy.	MOS				
Tiltak 2014-2016					
Komme frem til en enighet med staten om beredskapsplan ved høy luftforurensning og utvikle en omforent informasjonsstrategi.	MOS				
Revidere tiltaksutredningen for luftkvalitet	MOS				
Utrede lavutslippssone med utslippskrav i Oslo så snart juridisk hjemmel foreligger.	MOS				
Etablere nye ladestasjoner for elektriske biler og ladbare hybridbiler i sentrum slik at antallet minst utgjør 50 % av alle gateparkeringsplasser.	MOS				
Etablere minimum 100 nye offentlige ladestasjoner for elbiler per år. Gi støtte til private som ønsker å etablere ladestasjoner. Bidra til etablering av hurtigladere i samarbeid med private aktører.	MOS				

Støy

Støy er det miljøproblemet som berører flest mennesker i Oslo. Nesten to tredjedeler av befolkningen er utsatt eller svært utsatt for utendørs støy. Handlingsplan mot støy i Oslo 2008-2013 ble behandlet i bystyret 24.08.2008, og inneholder tiltak for kommunale veier, riksveier, jernbane, trikk, t-bane og havn. Oslo har i 2012 gjennomført ny strategisk støykartlegging som er grunnlaget for revidering av handlingsplanen mot støy. Målet for handlingsplanen er først og fremst å fremme menneskers helse og trivsel ved å forebygge og redusere skadelige virkninger av støyeksponering.

Handlingsplanen omfatter også 14 utvalgte stille områder. De stille områdene omfatter grøntkorridorene langs Oslos åtte hovedvassdrag og enkelte store grøntområder og byparker. Målet er å sikre stille områder mot økt støybelastning, blant annet ved å vurdere å forankre stille områder i arealdelen av kommuneplanen.

Støyeksponeringen er størst langs tungt trafikkerte hovedveier. Gjennom areal- og transportplanlegging blir det derfor viktig å finne gode alternative traseer for trafikken som ikke vil medføre en forverring i støysituasjonen, eller påføre andre støyplage.

Støy	Ansvar	Effekt			
		Klima	Luft	Støy	Energi
Stor effekt Middels effekt Mindre effekt Indirekte effekt og/eller informativ effekt (tilrettelegging for gjennomføring)	BYR				
Tiltak 2013					
Revidere handlingsplan mot støy med utgangspunkt i ny strategisk kartlegging av støy gjennomført i 2012 jfr. forurensningsforskriftens kap. 5.	MOS				
Vurdere tiltak for hastighetsreduksjon ved boligområder og offentlige institusjoner, som skoler og sykehjem, ved revidering av handlingsplan mot støy.	MOS				
Fremme sak om anskaffelse av nye trikker, som blant annet stiller krav til lavt støynivå.	MOS				
Tiltak 2014-2016					
Iverksette tiltak i tråd med handlingsplan mot støy.	MOS				
Vurdere å innarbeide stille områder i kommuneplanens arealdel ved revidering av kommuneplanen.	MOS				

Mobilitet

Oslo har mål om å redusere klimagassutslippene fra transport med 50 % innen 2030 fra 1991 - nivå. Veitransporten er hovedkilde til sentrale miljøutfordringer i Oslo; klimagassutslipp, luftforurensning og støyplager. Samtidig er utviklingen av transport og mobilitet sentral for byens funksjon, innbyggernes livskvalitet og attraktivitet for næringslivet.

En hovedutfordring for Oslo er å sikre bærekraftig mobilitet for byens innbyggere. Dette forutsetter at veksten i Oslos transportbehov dekkes ved miljøvennlige reisemåter; kollektivtransport, sykkel, gange og nullutslippskjøretøy. I dag kan i overkant av 64 prosent av alle reiser i Oslo defineres som miljøvennlige.

Satsing på kollektivtransporten er sentralt for å nå miljø- og klimamålene for hovedstadsområdet. Samtidig må det arbeides kontinuerlig for at både kollektivtransporten og personbil- og varebilparken får lavere utslipp og blir mer klimavennlig (se også klima).

I de neste årene kreves det økt satsing på tilrettelegging for myke trafikanter, særlig i sentrums- og boligområdene. Oslo kommune har som mål å øke sykkelandelen av alle reiser til 12 % innen 2015. Som et ledd i arbeidet med økt satsing på miljøvennlige reiser, vil Oslo kommune videreutvikle gjeldende gatebruksplan til å bli en tydeligere og mer omfattende grønn mobilitetsplan. Ved hjelp av økt differensiering av transportmidler vil man både kunne prioritere miljøvennlig mobilitet og samtidig bedre trafikkforholdene.

Mobilitet	Ansvar	Effekt			
		Klima	Luft	Støy	Energi
Stor effekt					
Middels effekt					
Mindre effekt					
Indirekte effekt og/eller informativ effekt (tilrettelegging for gjennomføring)					
Tiltak 2013					
Utarbeide en ny sykkelstrategi for Oslo.	MOS				
Sikre godt vintervedlikehold for å bedre fremkommeligheten for fotgjengere og syklistene og bygge ut sikre sykkelparkeringsplasser, spesielt ved sentrale kollektivknutepunkter.	MOS				
Utarbeide en strategi for å redusere miljøgassutslipp fra varedistribusjon med 50% innen 2020.	MOS				
Utarbeide en plan for kortsiktige fremkommelighetstiltak for kollektivtrafikken med utgangspunkt i rapporten "Kraftfulle fremkommelighetstiltak".	MOS				
Stille miljøkrav til drosjenæringen i ny drosjeforskrift så snart juridisk hjemmel foreligger.	MOS				
Tiltak 2014-2016					
Bygge vedtatte sykkeltraseer på hovedsykkelveinettet.	MOS				
Videreføre kollektivsatsingen gjennom styrking og effektivisering av Ruters kollektivtilbud.	MOS				
Videreutvikle gatebruksplanen til en mobiltetsplan for sentrum som prioriterer miljøvennlig mobilitet for person- og varetransport.	MOS				
Arbeide for bedre mobilitet og for å få gods- og persontransporten over på tog i korridoren Oslo-Gøteborg-Øresund -København/Malmø gjennom å delta i interreg-prosjektet "8 millionersbyen".	BLK				

3

³ BLK - Byrådslederskontor

Energi

Oslo kommune skal effektivisere stasjonær energibruk, og har mål om at det ikke skal være klimagassutslipp fra stasjonær energibruk etter 2020. Oslo skal øke andelen lokalprodusert fornybar energi.

Oslo kommune har et betydelig potensial for å redusere energibruk. Viktige utfordringer er å få oversikt over mulighetene for energieffektivisering og å skape en mer miljøvennlig og effektiv energiforsyning. Oslo har derfor kartlagt potensialet og utarbeider nå en helhetlig strategi for energieffektivisering og klimanøytrale bygg, som har vært på høring i 2012. Strategien beskriver hvordan Oslo skal fase ut oljefyring, øke andelen passivhus og lavenergihus i det private eiendomsmarkedet og realisere potensialet for energieffektivisering i Oslos bygningsmasse.

Det er behov for å utnytte lokale energiressurser slik som biogass og varme fra byens renseanlegg, samt produksjon fra småskala anlegg slik som solfangere og solcellepaneler. Samtidig er det nødvendig med fortsatt fokus på energieffektive nybygg og energiløsninger i byggeprosjekter. Dette vil både kreve lokale forsøk med tilrettelegging for miljøvennlig energiforsyning og bedre samarbeid med staten om virkemidler. Oslo kommune vil i tråd med belyningsplan innføre dynamisk gatebelysning, som vil være både energi- og kostnadsbesparende.

Utviklingsprogrammet FutureBuilt og Oslo kommunes egne krav til energieffektive nybygg er viktige satsingsområder for å legge til rette for økt kompetanse og fokus på miljøvennlige bygg i Oslo. Prosjektene skal også hjelpe til å synliggjøre nødvendig adferdsendring i energiforbruk både for planleggere og innbyggerne.

Energi	Ansvar	Effekt			
		Klima	Luft	Støy	Energi
Stor effekt					
Middels effekt					
Mindre effekt					
Indirekte effekt og/eller informativ effekt (tilrettelegging for gjennomføring)					
Tiltak 2013					
Vedta Strategi for energieffektivisering og klimanøytrale bygg. Strategien beskriver hvordan Oslo skal fase ut oljefyring, øke andelen lavenergihus i det private eiendomsmarkedet og realisere potensialet for energieffektivisering i Oslos	MOS				
Byggforetakene skal være miljøledende og arbeide strategisk og systematisk for å oppnå energieffektivisering i eksisterende bygningsmasse.	KON				
Utrede og utvikle energisparekontrakter som virkemiddel for å øke tempo i igangsetting av energieffektiviserings- og omleggingsprosjekter i samarbeid med entreprenører, bygningseiere, forskningsmiljøene og staten.	MOS				
Ta initiativ til samordning av tildelingsreglene for støtte fra Enova og støtteordninger i Oslo kommune.	MOS				
Igangsette forsøk med en byggeteknisk standard slik at kommunen kan stille strengere krav til utbyggere sammenliknet med gjeldende tekniske standard.	BYU				
Tiltak 2014-2016					
Øke produksjonen av biogass fra matavfall og regionale avløpsanlegg til bruk i kjøretøy.	MOS				
Innføre dynamisk gatebelysning på alle aktuelle veier i Oslo kommune - i tråd med den vedtatte belysningsplanen.	MOS				
Bygge alle kommunale bygg i tråd med kravet til passivhusstandard eller tilsvarende. Minimumskrav ved rehabilitering av offentlige bygg baseres på energistandard B.	BYR				
Gjennomføre programmet Futurebuilt som arena for innovasjon og kompetanseutvikling for å fremme klimanøytrale byområder og arkitektur.	BYU/ FIN				
Implementere energisparekontrakter som virkemiddel for å øke tempo i igangsetting av energieffektiviserings- og omleggingsprosjekter i egen virksomhet.	KON				
Ta initiativ til prosjekter for leveranse av fornybar overskuddsenergi til fjernvarme og el-nettet.	MOS				
Realisere produksjon av varme fra renseanlegget fra Bekkelaget.	MOS				

Byutvikling

Osloregionens areal- og transportutvikling vil påvirke Oslos byutvikling i årene som kommer. Som en del kommuneplanarbeidet vil lokalisering av boliger og næring samt utvikling av kollektivtilbud og transportinfrastruktur være sentrale utfordringer.

For å skape et attraktivt og levende bymiljø bør byutviklingen og boligutbyggingen fortsatt finne sted i sentrale deler av byggesonen, eller ved kollektivknutepunkter hvor offentlig og private tjenester kan nås til fots eller med sykkel.

En hovedutfordring er å sikre forpliktende regionalt samarbeid for knutepunktutvikling i regionen. Det er viktig at regional arealutvikling tilrettelegger for målet om at kollektivtransporten skal ta hoveddelen av veksten i den motoriserte trafikken. Regionalt samarbeid om arealplanlegging er også en sentral del av arbeidet med å øke antall innfartsparkeringsplasser i Oslo-regionen.

Ekstremvær utfordrer hovedstadens infrastruktur og drift blant annet når det gjelder overvannshåndtering, flom og skred. Klimaendringer vil kunne forsterke disse utfordringene. Samarbeid mellom klimatilpasning og beredskapsplanlegging er viktig for å kunne definere riktige kortsiktige og langsiktige tiltak. Det skal utarbeides en klimatilpasningsstrategi som skal integreres i kommunens planer for byutvikling og teknisk infrastruktur. Planen skal inkludere de siste prognosene om virkningen av klimaendringene, samt planer for overvannshåndtering.

Byutvikling	Ansvaret	Effekt				
		Klima	Luft	Støy	Energi	Natur
Stor effekt						
Middels effekt						
Mindre effekt						
Indirekte effekt og/eller Informativ effekt (tilrettelegging for gjennomføring)						
Tiltak 2013						
Sikre at revisjonen av kommuneplanen bidrar til å nå visjonen om å bli en av verdens mest miljøvennlige byer ved å utforme planen slik at den blant annet stimulerer grønn innovasjon, styrker det blågrønne preget, utvikler gode steds- og miljøkvaliteter og et miljøeffektivt transportsystem.	FIN/ BYU					
Videreutvikle Furuset-planområde som et FutureBuilt-konsept.	BYU					
Utarbeide regional plan for samordnet areal- og transportplanlegging, inklusiv satsning på økt kollektivdekning og utvikling av kollektivknutepunkt og kollektivtransport.	BYU					
Fremme byrådssak om klimatilpasningsstrategi for Oslo og utarbeide sektorvise handlingsplaner.	MOS					
Kartlegge og vurdere risikosoner som kan medføre byggeforbud og ekstratiltak ved utbygging. Utarbeide prinsipper for risikovurdering i forhold til flom, skred, ras og havnivåstigning.	BYU					
Utarbeide statusrapport for byutvikling i nærheten av kollektivknutepunkter.	BYU					
Fremme en byrådssak om "Landbruk i byen" som følger opp stortingsmeldingen om landbrukspolitikk.	MOS					
Tiltak 2014-2016						
Øke antall innfartsparkeringsplasser i Osloregionen gjennom det etablerte samarbeidet med Akerhus kommunene	MOS					
Integrere vurderinger av klimaendringer ved planlegging av ny infrastruktur.	BYU					
Utarbeide en strategi for Sentrum der gode miljøløsninger implementeres i et konkret avgrenset areal.	MOS					

Blågrønnstruktur og biologisk mangfold

Oslo har en velutviklet grønnstruktur med stort biologisk mangfold. Osloområdet danner sammen med byens parker, friområder, vassdrag, øyer og fjord en blågrønn struktur som er en unik ressurs for byens innbyggere. Stor befolkningsvekst gir utfordringer med økt press og slitasje på grøntområder. En bærekraftig byutvikling som sikrer parkarealer, byens trær og grøntdrag, gjenåpning av rørlagte elve- og bekkestrekninger og kantvegetasjonen langs vassdragene blir dermed viktig. Ved nye utbyggingsprosjekter må det settes av arealer til grøntområder.

I 2009 hadde 97.7 % av Oslos innbyggere tilgang til grøntområder innen 300 meter fra der de bodde. Åpne grøntarealer er definert som offentlige parker, hager, kirkegårder og lignende utelukkende til bruk for gående og/eller syklende, samt utendørs sportsanlegg og private grønne arealer tilgjengelig for publikum. Å utvikle en sammenhengende og tilgjengelig grønnstruktur fra Marka til fjorden og langs strandsonen er en viktig byutviklingsstrategi.

De største truslene mot bevaring av biologisk mangfold er tap av leveområder på grunn av utbygging og andre inngrep, gjengroing av verdifulle kulturlandskap og spredning av fremmede arter. Oslo kommune har prioritert ni områder som er vurdert som svært viktige for sikring av det biologiske mangfoldet i hovedstaden. Disse er nå i ferd med å sikres gjennom regulering etter plan og bygningsloven.

Blågrønnstruktur og biologisk mangfold	Ansvar	Effekt				
		Klima	Luft	Støy	Energi	Natur
Stor effekt						
Middels effekt						
Mindre effekt						
Indirekte effekt og/eller informativ effekt (tilrettelegging for gjennomføring)						
Tiltak 2013						
Sikre ni av de biologisk viktigste områdene i Oslo ved å slutføre pågående reguleringsarbeid for biologisk viktige områder.	BYU (MOS)					
Revisjon av bystyresak om biologisk mangfold, sak 417 i 2002.	MOS					
Gjenåpne rørlagte elve- og bekkestrekninger, samt etablere og bevare grøntkorridorer langs vassdragene i forbindelse med byutvikling. Vurdere å opparbeide turveier langs elver.	MOS					
Fremme en byrådssak om "Plan for forvaltning og skjøtsel av parker og friområder".	BYU (MOS)					
Fremme revidert "Kommunedelplan for den blågrønne strukturen i Oslos byggesone" (Grøntplanen) for politisk behandling.	BYU					
Tiltak 2014-2016						
Sikre allmenn tilgjengelighet i strandsonen ved å etablere en sammenhengende kyststi og fjerne ulovlig oppsatte hinder langs fjorden.	BYU/ MOS					
Bedre sikringen av byens trær ved å innarbeide forslag til tiltak og rutiner i rapporten "Bedre beskyttelse av byens trær" i gjeldende rutiner og ved revidering av relevante planer og vedtak.	BYU					
Utarbeide strategi for bytrær.	MOS					

Vassdrag, vann og avløp

Vannkvaliteten i byvassdragene og fjorden er ikke god nok. Hovedkilden til forurensing er avløpsnett, veiavrenning og akuttutslipp. For å nå vannforskriftens miljømål om minimum «god økologisk og kjemisk tilstand» innen 2021 må ressurskrevende tiltak iverksettes.

Befolkningsvekst og økt andel tette flater, medfører behov for nye arealer til å infiltrere, fordrøye og rense overvann, og flere kommunaltekniske anlegg. Det er et mål at renseanleggene (VEAS og Bekkelaget) skal fjerne minst 70 % av nitrogenutslippene fra avløpsvannet. Det er da viktig at mengden fremmedvann til renseanleggene reduseres, slik at antall overløpstimer fra renseanleggene minimeres. Klimaendringer gir utfordringer som mer ekstremnedbør og flom. Dette krever større kapasitet for håndtering av overvann (infiltrere, fordrøye og lede overvannet trygt via flomveier), slik at skader og ulemper på mennesker, bygninger, eiendom og infrastruktur minimeres. For å hindre flom, erosjon og at forurensning når vassdragene, er det viktig å ivareta kantvegetasjonen. Før nye arealer foreslås til utbygging, spesielt ved større utbyggingsprosjekter, må det foreligge en plan for håndtering av overvann.

Oslos befolkning har i dag god tilgang til rent drikkevann fra gode drikkevannskilder. Vannforbruket er relativt høyt, blant annet på grunn av lekkasjer i ledningsnett (ca. 20 %). Hovedplanen for vannforsyning skal nå revideres, og det vil i revisjonen bli lagt vekt på å finne de mest effektive metodene for å redusere byens vannforbruk.

Vassdrag, vann og avløp	Ansvar	Effekt				
		Klima	Luft	Støy	Energi	Natur
Stor effekt						
Middels effekt						
Mindre effekt						
Indirekte effekt og/eller informativ effekt (tilrettelegging for gjennomføring)						
Tiltak 2013						
Revidere hovedplanen for drikkevannforsyning, med spesiell fokus på tiltak som vil redusere vannforbruket, inkludert en vurdering av å innføre vannmålere.	MOS					
Revidere hovedplanen for avløp og vannmiljø.	MOS					
Gjenåpne rørlagte elve- og bekkestrekninger, samt etablere og bevare grøntkorridorer langs vassdragene i forbindelse med byutvikling. Vurdere å opparbeide turveier langs elver.	MOS					
Gjennomføre hovedprosjekt for håndtering av overvann.	MOS					
Ferdigstille Midgardsormen og tilhørende kapasitetsøkning på Bekkelaget renseanlegg for å bedre vannkvaliteten i Akerselva og fjorden.	MOS					
Gjennomføre undergrunnsprosjekt som legger til rette for god ressursutnyttelse av undergrunnen.	MOS					
Tiltak 2014-2016						
Intensivere arbeidet med sanering av ledningsnett for å redusere lekkasje av rensed drikkevann	MOS					
Iverksette tiltak i henhold til Glomma vannregions tiltaksprogram for å nå vannforskriftens miljømål om god økologisk og kjemisk tilstand.	MOS					
Produksjon av energi fra og energieffektivisering av vann- og avløpssystemet og modernisering av pumper.	MOS					

Avfall

Oslo kommune har som mål at 50 % av avfallet skal gå til materialgjenvinning. Innen 2030 skal utslipp fra avfallshåndtering reduseres med 80 % fra 1991-nivå. Alt avfall skal håndteres og disponeres slik at hensynet til helse og miljø blir best mulig ivaretatt, samtidig som en slik håndtering skal være effektiv. Utvidet kildesortering ble ferdigstilt i 2012. Dette er grunnlaget for en bærekraftig og miljøeffektiv håndtering av husholdningsavfall med gjenvinning av fraksjoner, produksjon av fjernvarme og produksjon av klimanøytralt drivstoff og gjødsel. Klimagassutslippene fra avfallsdeponeringen i Oslo utgjør i dag kun 1,4 % av de samlede utslippene. Mengden husholdningsavfall per innbygger/år går ned fra 405 kg i 2007 til 367 kg i 2010. En særlig utfordring er å redusere mengden avfall som oppstår.

Oslo kommune prioriterer samarbeid med frivillige organisasjoner i arbeidet med å minimere avfallsmengden og øke ombruk. I år er fokuset rettet mot matavfall og matsvinn. En annen viktig utfordring er miljøeffektiv håndtering av næringsavfall som bl.a. vil sikre best mulig kildesortering i byggesektoren og økt produksjon av biogass. For å sikre at farlige stoffer blir forsvarlig håndtert skal innsamling av farlig avfall prioriteres høyt.

Avfall	Ansvar	Effekt			
		Klima	Luft	Støy	Energi
Stor effekt					
Middels effekt					
Mindre effekt					
Indirekte effekt og/eller informativ effekt (tilrettelegging for gjennomføring)					
Tiltak 2013					
Sikre kvaliteten på avfallsfraksjonene i utvidet kildesortering i Oslo gjennom optimalisering av tekniske løsninger og aktiv kommunikasjon med befolkningen.	MOS				
Ta initiativ overfor staten for å sikre bedre rammevilkår for å redusere avfallsmengde per innbygger med 25 % innen 2020.	MOS				
Utarbeide en strategi for materialgjenvinning i samarbeid med aktuelle aktører.	MOS				
Utarbeide en strategi for å få på plass utvidet kildesortering for næringsavfall, inkludert kommunens tjenestesteder.	MOS				
Innføring av kildesortering i Osloskolen	MOS/ KOU				
Samarbeidsprosjekt med Matvett om reduksjon av matavfall og matsvinn.	MOS				
Tiltak 2014-2016					
Avfallsplan for Oslo kommune 2005-2008 revideres. Målet er å redusere avfallsmengdene som oppstår og å sikre en avfallshåndtering som er best mulig i forhold til avfallshierarkiet.	MOS				
Øke ombruk gjennom samarbeid med frivillige organisasjoner om mottak av tekstiler og gjenstander.	MOS				
Stille miljøkrav for kildesortering i bygge-, rive- og rehabiliteringsprosjekter. Bygg- og anleggsavfall skal styres slik at avfallet blir tatt hånd om på miljøvennlig måte.	MOS				
Styrke innsatsen for å samle inn farlig avfall ved hjelp av målrettede kommunikasjonskampanjer og flere innsamlingsaksjoner.	MOS				
Gjennomføre pilotprosjekt for kildesortering i parker i Iladalen.	MOS				

Grønn innovasjon og grønne arbeidsplasser

Kommuneplanens visjon sier at Oslo skal være blant de mest innovative byene i Europa og en av verdens mest miljøvennlige byer. Denne satsningen styrkes nå gjennom arbeidet med de to søknadene om å bli Europas grønne hovedstad og å bli tatt opp som Innovator City i det internasjonale klimanettverket C40. Oslo tar mål av seg om å bli en International anerkjent innovatør-by på miljø og søknadene vil bidra til Oslo's omdømme som en attraktiv nærings-, kunnskaps- og investeringsregion.

I forhold til å skape en reell bærekraftig utvikling, og å sikre fremtidens arbeidsplasser vil det i større og større grad være viktig å ha fokus på grønn innovasjon, og utvikling av grønne arbeidsplasser.

Både regional FoU-strategi for Oslo og Akershus, og Næringspolitisk Handlingsplan for Oslo viser til at Osloregionen har mange fortrinn og stort potensiale for å bli en spennende og innovativ region, men peker også på en del utfordringer som må løses for at dette potensialet kan bli realisert fullt ut.

Ved å etablere grønn innovasjon og utvikling av grønne arbeidsplasser som et spisset satsningsområde, vil det kunne virke både retningsgivende og samlende, og gjøre det enklere å arbeide målrettet med å løse konkrete flaskehals i innovasjonsprosessen.

Grønn innovasjon og grønne arbeidsplasser	Ansvar	Effekt			
		Klima	Luft	Støy	Energi
Stor effekt Middels effekt Mindre effekt Indirekte effekt og/eller informativ effekt (tilrettelegging for gjennomføring)	BYR				
Tiltak 2013					
Kartlegge og utarbeide en statusrapport for grønn innovasjon og grønn økonomi i Oslo.	MOS				
Utarbeide et forslag til en modell som beskriver grønne arbeidsplasser i Oslo.	MOS				
Sette fokus på og synliggjøre grønn innovasjon og grønne arbeidsplasser ved utarbeidelse av ny overordnet innovasjonsstrategi for Oslo og Akershus.	KON				
Viderutvikle nettverket Næring for Klima som en samarbeidsplattform for å engasjere og inspirere næringslivet til å bidra til grønn innovasjon i egen virksomhet.	MOS				
Sette grønn innovasjon på agendaen for Innovation Week	KON				
Arrangere Oslo Green City Forum i samarbeid med forskningscenteret for miljø og samfunn, CIENS. Konferansen setter fokus på hvordan forskning, næringsliv og forvaltning sammen kan finne løsninger på de urbane miljøutfordringene.	MOS				
Tiltak 2014-2016					
Innarbeide grønn innovasjon og grønne arbeidsplasser i relevante strategier og handlingsplaner som et synlig og tydelig satsningsområde for næringsutvikling i regionen.	KON				
Utarbeide en oversikt over tilgjengelige finansieringsmuligheter for grønn innovasjon i Norge og Internasjonalt og velge ut satsningsområder i samarbeid med næringsliv, forskningsinstitusjoner og Technology Transfer Organisasjoner.	MOS/ BLK				

Anskaffelser

Oslo har mål om å praktisere miljøeffektive anskaffelser. Lov om offentlige anskaffelser krever at kommunen skal ivareta miljøhensyn ved planlegging av innkjøp. Å stille gode og relevante krav, evaluere anbud og ha miljøoppfølging av kontrakter krever både god innkjøper- og miljøkompetanse.

Et særlig satsingsområde vil være oppfølging av mål om at kommunens kjøretøy som hovedregel skal benytte nullutslippsteknologi innen utgangen av 2015. Det må lages en plan for innfasing av nullutslippskjøretøy som sikrer rask implementering av kommunens samkjøpsavtale.

Kommunens innkjøp inngår i sentrale samkjøpsavtaler, foretas sentralt i etater, bydeler eller ute på tjenestestedene. Det er en utfordring å ivareta miljøkrav overfor det store antallet innkjøpere. Kunnskap om miljøeffektene av Oslo kommunes anskaffelsesområder og om hvordan miljøkrav stilles i anskaffelser i virksomhetene i dag vil være et viktig for å kunne gi målrettet opplæring og sikre at miljøhensyn ivaretas.

Anskaffelser	Ansvar	Effekt			
		Klima	Luft	Støy	Energi
Stor effekt	BYR	■	■	■	■
Middels effekt					
Mindre effekt					
Indirekte effekt og/eller informativ effekt (tilrettelegging for gjennomføring)					
Tiltak 2013					
Fremme ny konsernovergripende anskaffelsesstrategi for Oslo kommune 2013-2016 som i større grad fokuserer på ulike miljøaspekter. Miljøaspekter kan være avfallsreduksjon, resirkulering av avfall, miljøvennlige transportløsninger, redusert forbruk av energi og lavere utslipp av klimagasser.	FIN				
Delta aktivt i ICLElis nettverk Procura+ for å videreutvikle hvordan man stiller miljøsmarte krav i anskaffelser.	FIN				
Stille miljøkrav for anskaffelse av kjøretøy, annen maskinpark og transporttjenester. Alle biler som brukes av Oslo kommune skal som hovedregel bruke nullutslippsteknologi. Rammeavtalen på elektriske tjenestebiler gjøres kjent og benyttes av alle kommunens tjenestesteder.	FIN	■	■	■	■
Innarbeide rapportering i årsberetningen om hvordan krav stilles for å sikre klimaslanke og miljøriktige anskaffelser i alle kommunens virksomheter.	FIN				
Tiltak 2014-2016					
Følge opp anskaffelsesstrategien ved å gjennomføre tiltak som sikrer klimaslanke og miljøriktige anskaffelser.	FIN	■	■	■	■
Sette fokus på bærekraftig mat i offentlige anskaffelser ved å stille krav til meny i kantinedrift og tjenester som innebærer servering av mat i offentlige institusjoner.	FIN	■	■	■	■

Miljøledelse

Miljøledelse med sertifisering skal brukes for å fremme en miljøeffektiv kommuneforvaltning. Alle kommunale virksomheter skal miljøsertifiseres innen 2016, og miljøledelse skal integreres ytterligere i kommunens økonomistyringssystem og i virksomhetenes øvrige styringssystem, herunder for internkontroll. Cirka 90 % av etatene og kommunale foretak og cirka 40 % av skoler og bydeler er miljøsertifiserte. Ti år etter bystyrevedtaket om Grønn kommune må det kommuniseres klarere forventninger i de ikke-sertifiserte delene av organisasjonen om forpliktelsene som ligger i dette.

Sertifiseringsordningen skal, i tillegg til bedre miljø og mindre klimabelastning, bidra til kostnadsbesparelser og økt effektivitet. Miljøledelse i kommunens egen virksomhet skal sikre at kommunens tjenester blir utført uten unødvendig ressursbruk og belastning på det ytre miljøet. Miljøledelse i private og statlige virksomheter bidrar til å nå kommunens miljømål.

Miljø- og klimaregnskapet for kommunens egen virksomhet og for Oslo by skal videreutvikles. Det er potensial for overordnet koordinering av innrapportering og utregning, som vil effektivisere informasjonsinnhenting og bedre kunnskapsgrunnlaget for å gjennomføre miljøtiltak. Oslo kommune skal styrke sitt interne miljø samarbeid, og dra nytte av at vi er ett konsern. Oslo kommune er ansvarlig for miljøfyrtårnordningen i kommunen. Det er mye aktivitet blant private virksomheter. Samarbeidet med Stiftelsen Miljøfyrtårn kan forankres på strategisk nivå med tanke på å finne nye løsninger på utfordringene som ligger i bransjekravene knyttet til inneklime på skoler og barnehager. Samarbeidet kan utdypes og videreutvikles i det praktiske arbeidet.

Oslo kommune skal samarbeide med næringsliv og forskningsinstitusjoner i Oslo-regionen om videreutvikling av kompetanse og teknologi på miljø- og energifeltet.

Miljøledelse	Ansv	Effekt			
		Klima	Luft	Støy	Energi
Stor effekt	BYR				
Middels effekt					
Mindre effekt					
Indirekte effekt og/eller informativ effekt (tilrettelegging for gjennomføring)					
Tiltak 2013					
Synliggjøre byens engasjement for å bidra internasjonalt til samarbeid om gode urbane miljøløsninger - blant annet ved å stille til valg som leder av Environmental forum i Eurocities og søke om å få status som Innovator City i C40-nettverket og	BLK/ MOS				
Fremme en byrådsak som foreslår løsninger for de ca 200 skolene og barnehagene som ikke lar seg sertifisere som Miljøfyrtårn fordi de ikke tilfredstiller forskrift om miljørettet helsevern.	MOS/ EST/ KOU				
Gjennomføre forstudie for innføring av «hovedkontormodellen» i skolesektoren finansiert av Miljøfyrtårn.	MOS				
Viderutvikle metodene for innhenting av klima- og miljødata slik at statistikken på en god måte viser om vi når vedtatte miljømål. Metoden for datainnsamling må gjennomføres slik at miljø- og klimaregnskapet kan brukes til nasjonal og	MOS				
Synliggjøre klima- og miljøeffektene av budsjett og økonomiplan for bedre å kunne styre kommunens bruk av midler i en miljøriktig retning.	FIN/ MOS				
Tiltak 2014-2016					
Tilby kurs, oppfølging og veiledning i miljøledelse til kommunens virksomheter. Styrke tilbudet til bydelene.	MOS				
100 % av kommunens sertifiserbare virksomheter skal miljøsertifiseres innen 2016. Miljøledelse skal integreres i virksomhetenes internkontrollsystem og øvrige styringssystem. Innarbeide krav om miljøledelse i lederkontrakter.	MOS				

4

4

EST – Byrådsavdeling for eldre og sosiale tjenester
KOU - Byrådsavdeling for kunnskap og utdanning

Informasjon

Oslo kommune når ikke målene på miljø- og klimaområdet alene, men i samspill med byens innbyggere, staten og andre samarbeidspartnere. Informasjon og kommunikasjon er viktige virkemidler for at Oslo skal kunne nå disse målene og være synlig internasjonalt.

I tråd med Oslos ambisiøse miljøpolitikk, og med økende fokus og interesse for miljøtemaer i samfunnet generelt, er det potensial for å lykkes hvis vi jobber langsiktig og strategisk med informasjon og kommunikasjon.

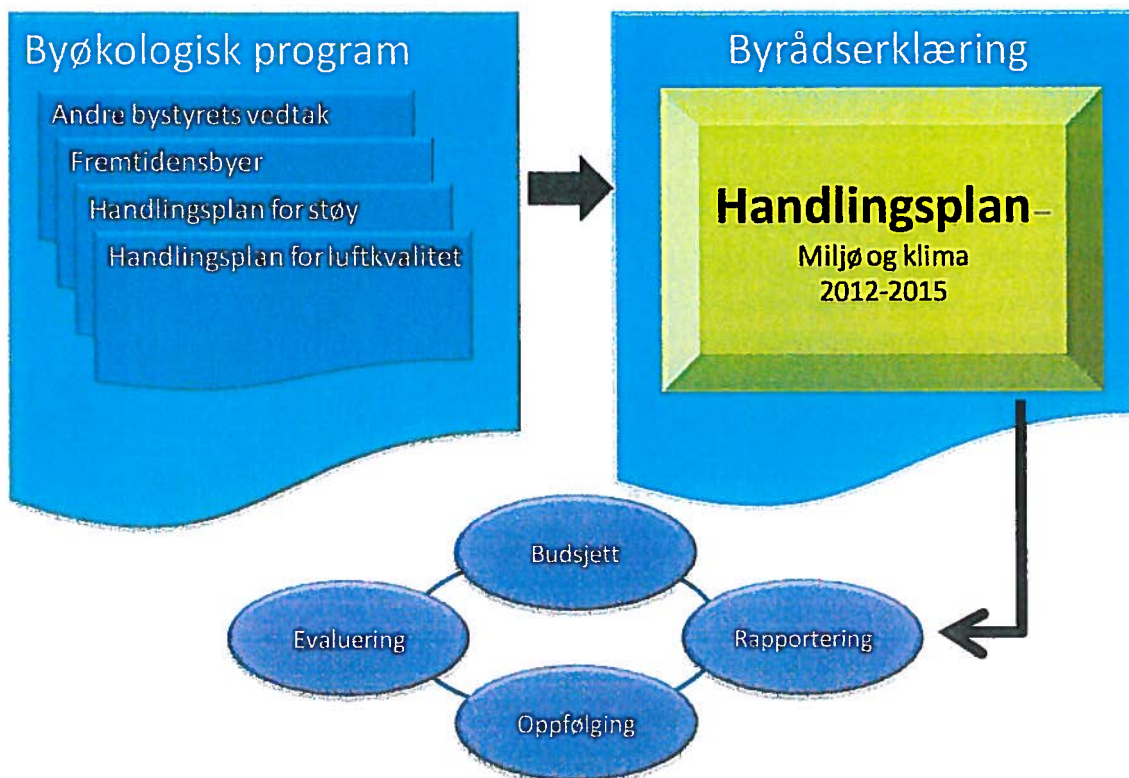
Følgende dokumenter er førende for miljøkommunikasjonen:

- **Miljøinformasjonsloven.** Oslo kommune er gjennom miljøinformasjonsloven pålagt å ha kunnskap om egen miljøpåvirkning og å gi ut miljøinformasjon om denne.
- **Informasjonspolitik for Oslo kommune** (vedtatt i bystyret i oktober 2007) skisserer kommunens overordnede kommunikasjonsprinsipper.
- **Kommunikasjonsstrategi for miljø**, ferdigstilt i 2009. Strategien skal bidra til å oppfylle mål som er definert i Byøkologisk program og i andre sektorplaner på miljøområdet. Strategien gjelder alle kommunens virksomheter, men noen av virksomhetene blir tillagt et større ansvar enn andre.

I dette ligger det at kommunen aktivt skal informere og kommunisere om vedtatt miljøpolitikk, miljøtiltak og andre aktuelle miljø saker.

Prosesser

Handlingsplan for miljø og klima 2013 - 2016 bygger på gjeldende vedtak på miljø- og klimaområdet, og er i tråd med byrådserklæringen som danner det politiske grunnlaget for byrådet. Handlingsplan for miljø og klima synliggjør og prioriterer tiltak som skal gjennomføres for å nå hovedmålene for kommunens miljøpolitikk fram mot 2016. Handlingsplanen inneholder tolv satsingsområder som gjenspeiler hovedmålene i Byøkologisk program.

Første versjon av handlingsplanen ble utarbeidet av Byrådsavdeling for miljø og samferdsel (MOS) i 2012. Revisjon av handlingsplanen i 2013 er gjennomført av Bymiljøetaten. Planforslaget er sendt på høring til alle kommunens virksomheter og et bearbeidet forslag oversendes MOS for videre behandling.

Organisering og oppfølging

De enkelte byrådsavdelingene skal følge opp sine underliggende virksomheter som får ansvar for å gjennomføre tiltak i handlingsplanen. Det forutsettes at avdelingene behandler budsjettinnspill som omhandler miljø- og klimatiltak på lik linje med andre prosjekter. Det legges til grunn at nødvendig koordinering mellom sektorene oppnås ved å etablere en styringsgruppe på tvers av byrådsavdelingene.

Handlingsplanen skal integreres i budsjett og de til enhver tid gjeldende rapporteringsrutiner. Målsettingen er å oppnå en sammenheng mellom tiltak og virkemidler. For å kunne oppnå denne målsettingen skal handlingsplanen følge budsjett hjulet.

Vedtakene for Oslos miljø- og klimaarbeid

Følgende vedtak ligger til grunn for Handlingsplan for miljø og klima 2013-2016:

- Byøkologisk program 2011 – 2026, sak 52/2011
- Tiltakspakke for bedre luftkvalitet i Oslo, sak 39/2011
- Handlingsplan mot støy i Oslo 2008 – 2013, sak 348/2008
- Handlingsprogram for Fremtidens byer Oslo 2010 - 2014, sak 53/2011
- FutureBuilt - Klimaeffektiv arkitektur og byutvikling Oslo - Drammen 2010 - 2020, sak 257/2010
- Tabell over 75 tiltak og virkemidler, vedlegg til notat nummer 6/2011 til Samferdsels- og miljøkomiteen
- Oslo kommunes strategi for Internasjonalt arbeid, vedtatt av bystyret 17 februar 2010.